

Sygn. akt I ACa 797/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Ryszard Iwankiewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Artur Kowalewski SSA Leon Miroszewski
Protokolant:	Sekr. sądowy Ewa Zarzycka

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2021 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej w W.

przeciwko A. G. i M. G.

o zapłatę

**na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 września 2019 r.,
sygnatura akt I C 630/19**

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie piątym tylko o tyle, że dodatkowo zasądza od pozwanych A. G. i M. G. solidarnie na rzecz powódki (...) spółki akcyjnej w W. odsetki ustawowe za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powódki (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz pozwanych A. G. i M. G. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Artur Kowalewski Ryszard Iwankiewicz Leon Miroszewski

Sygnatura akt: I ACa 797/19

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna w W. wniosła o nakazanie pozwanym A. i M. G., nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie weksla, aby zapłacili solidarnie na rzecz powódki kwotę 220.679,26 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 6 listopada 2018 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie powódka wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W

przypadku skierowania sprawy do rozpoznania w trybie zwykłym lub w razie skutecznego wniesienia przez pozwanych zarzutów od nakazu zapłaty, powódka wniosła o utrzymanie nakazu zapłaty w całości w mocy oraz o nadanie wyrokowi rygору natychmiastowej wymagalności.

Nakazem zapłaty z dnia 19 lutego 2019 r. wydanym w postępowaniu nakazowym w sprawie o sygn. akt I Nc 33/19, Sąd Okręgowy w Szczecinie nakazał pozwany, aby zapłacili solidarnie z weksla na rzecz powódki (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 220.679,26 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 listopada 2018 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 9.976 zł tytułem kosztów postępowania - w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty albo wnieśli w tym terminie zarzuty.

Pozwani A. G. i M. G. wnieśli zarzuty od powyższego orzeczenia, zaskarżając je w całości, i wnosząc o jego uchylenie, oddalenie powództwa w całości, a nadto zasądzenie od powódki na ich rzecz kosztów postępowania według przedłożonego spisu lub według norm przepisanych.

Pismem procesowym z dnia 19 czerwca 2019 r. powódka cofnęła powództwo co do kwoty 1.500 zł bez zrzeczenia się roszczenia, wskazując, iż należność ta została uregulowana.

W toku dalszego postępowania pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na ich rzecz kosztów procesu, a nadto - z ostrożności procesowej - w przypadku wydania rozstrzygnięcia zasądzonego na rzecz powódki o rozłożenie należności na raty roczne, płatne do dnia 30 czerwca każdego roku, poczynając od dnia 30 czerwca 2020 r. oraz nieobciążanie pozwanych kosztami postępowania.

Wyrokiem z 25 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w dniu 19 lutego 2019 r. w sprawie o sygnaturze akt I Nc 33/19 (pkt I), zasądził solidarnie od pozwanych A. G. i M. G. na rzecz powódki (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 176.051,68 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 listopada 2018 r. do dnia 25 września 2019 r. (pkt II), umorzył postępowanie co do kwoty 1.500 zł (pkt III), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt IV), rozłożył roszczenie główne zasądzone w punkcie drugim wyroku na trzy roczne raty: dwie po 55.000 zł, ostatnia w kwocie 66.051,68 zł, płatne do 30 czerwca każdego roku, poczynając od 30 czerwca 2020 r. (pkt V) oraz zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 8.714,40 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt VI).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

A. G. jest producentem rolnym, prowadzącym gospodarstwo rolne w miejscowości J., gmina L.. W przeszłości korzystał ze wsparcia Europejskiego Banku Inwestycyjnego za pośrednictwem instytucji pośredniczących, w tym między innymi powódki (...) Spółki Akcyjnej w W..

W dniu 19 sierpnia 2015 r. (...) S.A. z siedzibą w W. oraz A. G. zawarli umowę pożyczki Nr (...). Środki uzyskane z pożyczki pozwany przeznaczył na zakup agregatu uprawno-siewnego marki P. typ (...). Na mocy tej umowy powódka pożyczyła pozwanemu kwotę 291.362,40 zł, przekazując ją przelewem na rachunek bankowy, wskazany na fakturze VAT dotyczącej zakupu przez pożyczkobiorcę ww. przedmiotu finansowanego ze środków z tej pożyczki (§ 1 ust. 1 i 4 w zw. z § 2 umowy). Pozwany, jako pożyczkobiorca, zobowiązał się do zwrotu pożyczki wraz z oprocentowaniem w terminach i kwotach wskazanych w harmonogramie spłaty pożyczki, stanowiącym integralną część umowy (§ 3 ust. 1 umowy). Zgodnie z tym harmonogramem należność z tytułu pożyczki miała być spłacana w 10 ratach, płatnych co 6 miesięcy, poczynając od dnia 25 lutego 2016 r. do dnia 25 sierpnia 2020 r. Pierwsza rata wynosiła 54.482,40 zł, zaś pozostałe po 29.483,32 zł. Łączna kwota spłaty pożyczki wynosiła 319.832,28 zł (291.362,40 zł netto tytułem kapitału oraz 28.496,88 zł netto tytułem odsetek). Nadto pożyczkobiorca zobowiązał się do zapłacenia na rzecz pożyczkodawcy opłaty manipulacyjnej w wysokości 500 zł (§ 1 ust. 3 umowy).

W § 4 ust. 2 umowy strony przewidziały, że w przypadku niedokonania zwrotu pożyczki, bądź zapłaty którejkolwiek z rat wraz z należnym oprocentowaniem po terminie określonym w harmonogramie spłaty pożyczki, pożyczkobiorca zobowiązany będzie do zapłaty na rzecz pożyczkodawcy odsetek za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych, przy

czym w razie późniejszego dokonywania przez pożyczkobiorcę spłat, wpłacone kwoty zostaną zarachowane na poczet powstałego zadłużenia w następującej kolejności: odsetki za opóźnienie, oprocentowanie, kwota główna.

W § 5 ust. 1 umowy strony postanowiły, że pożyczkodawca może odstąpić od umowy i odmówić przekazania kwoty pożyczki pożyczkobiorcy, bądź żądać jej natychmiastowego zwrotu wraz z należnym oprocentowaniem i odsetkami, w przypadku gdy z powodu złego stanu majątkowego pożyczkobiorcy będzie wątpliwe, czy pożyczka zostanie zwrócona, a ponadto gdy: a) pożyczkobiorca opóźnia się w spłacie rat pożyczki, b) pożyczkobiorca zagrożony jest niewypłacalnością lub stał się niewypłacalny, c) w stosunku do majątku pożyczkobiorcy ustanowione zostanie zabezpieczenie roszczeń wierzycieli innych niż pożyczkodawca, d) złożone zostanie oświadczenie o wszczęciu postępowania naprawczego wobec pożyczkobiorcy, e) podjęta zostanie decyzja o likwidacji pożyczkobiorcy lub jego działalności, f) zabezpieczenie umowy nie zostało skutecznie ustanowione lub ustanowione zabezpieczenie umowy stało się niewykonalne lub zaistniały okoliczności wyłączające możliwość jego skutecznej realizacji lub też wartość przedmiotu zabezpieczenia uległa znacznemu zmniejszeniu, g) pożyczkobiorca naruszył postanowienie umowy przewłaszczenia/zastawu ustanowionej dla zabezpieczenia niniejszej umowy, h) pożyczkobiorca utraci zdolność kredytową lub zdolność terminowego wypełniania własnych zobowiązań, i) pożyczkobiorca na żądanie pożyczkodawcy nie ustanowił dodatkowego zabezpieczenia zgodnie z § 6 ust. 2, j) pożyczkobiorca naruszy jakiegokolwiek postanowienie niniejszej umowy lub też naruszy postanowienie jakiegokolwiek innej umowy zawartej pomiędzy pożyczkobiorcą a pożyczkodawcą, k) pożyczkobiorca naruszy postanowienie jakiegokolwiek umowy zawartej pomiędzy pożyczkobiorcą a podmiotem należącym do grupy kapitałowej (...) w Holandii (R.) albo innym bankiem, l) pożyczkobiorca zataił lub podał nieprawdziwe dane dotyczące jego osoby lub prowadzonego przedsiębiorstwa, m) wymóg taki nakładają na pożyczkodawcę obowiązujące przepisy prawne.

W § 5 ust. 2 umowy przewidziano, że pożyczkobiorca na żądanie pożyczkodawcy dostarczy niezwłocznie wszelkie informacje i dokumenty służące do oceny jego sytuacji finansowej. W przypadku zaistnienia przyczyn żądania przez pożyczkodawcę od pożyczkobiorcy natychmiastowego zwrotu pożyczki z powodów, o których mowa w § 5 ust. 1, pożyczkodawca wezwie pożyczkobiorcę pisemnie do zwrotu kwoty pożyczki pozostałej do spłaty w dniu wezwania wraz z należnym oprocentowaniem oraz odsetkami za opóźnienie w wysokości obowiązujących odsetek ustawowych, a także może zażądać zapłaty kwoty gwarancyjnej w wysokości 10% wartości początkowej całej pożyczki. Pożyczkobiorca obowiązany jest do spłaty należności w terminie 3 dni od otrzymania wezwania, przy czym wezwanie wysłane listem poleconym przez Pożyczkodawcę uznaje się za doręczone w terminie 5 dni od dnia jego nadania, uwidocznionego na pocztowym dowodzie nadania. Termin zapłaty uznaje się za dochowany, jeśli w powyższym 3 dniowym terminie do zapłaty nastąpiło uznanie rachunku pożyczkodawcy. Zgodnie z § 5 ust. 3 umowy pożyczkobiorcy nie przysługiwało uprawnienie do wypowiedzenia umowy w trakcie jej trwania.

W myśl § 6 ust. 1 umowy, w celu zabezpieczenia zwrotu kwoty pożyczki wraz z oprocentowaniem, odsetkami, należnymi pożyczkodawcy karami oraz kosztami związanymi z egzekwowaniem spłaty pożyczki, pożyczkodawca, w przypadku wystąpienia którejkolwiek z wymienionych w § 5 ust. 1 okoliczności może zażądać od pożyczkobiorcy ustanowienia jednego lub kilku zabezpieczeń, a pożyczkobiorca był zobowiązany do ich ustanowienia na rzecz pożyczkodawcy: a) wystawienia weksla własnego in blanco z klauzulą bez protestu oraz deklaracją wekslową, b) przewłaszczenia na zabezpieczenie mienia pożyczkobiorcy wskazanego przez pożyczkodawcę, c) gwarancji bankowej wystawionej przez bank, którego wybór zaakceptuje pożyczkodawca, d) wpłacenia na rachunek bankowy wskazany przez pożyczkodawcę kaucji, e) wystawienia poręczenia przez spółkę-podmiot dominujący w rozumieniu przepisów kodeksu spółek handlowych, f) zawarcia umowy zastawu rejestrowego w mieniu pożyczkobiorcy wskazanym przez pożyczkodawcę, g) innych wskazanych przez pożyczkodawcę.

W § 7 ust. 2 umowy strony zastrzegły, że obowiązki pożyczkodawcy wynikające z umowy powstają w dniu, w którym pożyczkobiorca wywiąże się z obowiązku uiszczenia opłaty manipulacyjnej w wysokości 500 zł (§ 1 ust. 3 umowy) oraz tytułem zabezpieczenia zobowiązań wynikających z umowy pożyczkobiorca: a) złoży pożyczkodawcy weksel własny in blanco płatny bez protestu wraz z deklaracją wekslową, b) zawrze z pożyczkodawcą zgodną z wzorem zaakceptowanym przez pożyczkodawcę umowę przewłaszczenia na agregat uprawno-siewny (...) rok produkcji 2015 nr seryjny (...).

Stosownie do treści § 8 ust. 7 umowy pożyczkobiorca potwierdził, że ww. umowę zawiera w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą lub zawodową. Zabezpieczeniem należności wynikających z umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. był weksel własny in blanco wystawiony w dniu 19 sierpnia 2015 r. przez A. G., a poręczony przez M. G.. Zgodnie z deklaracją do weksla in blanco z dnia 19 sierpnia 2015 r. (...) Spółka Akcyjna w W. jako pożyczkodawca miała prawo wypełnić weksel własny in blanco w każdym czasie, w wypadku naruszenia warunków zawartej z pożyczkodawcą umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. na sumę odpowiadającą pełnemu zobowiązaniu finansowemu pożyczkobiorcy i poręczyciela wobec pożyczkodawcy, które wynika z warunków ww. umowy, oraz weksel ten opatrzyć datą płatności według swojego uznania, zawiadamiając pożyczkobiorcę i poręczyciela listem poleconym, telefaksem, pocztą kurierską lub telegramem na adres: (...), (...)-(...) L.. Nadto w deklaracji wekslowej strony ustaliły, że miejsce płatności weksla zostanie wskazane w treści wezwania do wykupu weksla, a w przypadku braku wskazania miejsca płatności w treści wezwania do wykupu weksla będzie nim siedziba i adres pożyczkodawcy. Weksel własny in blanco z dnia 19 sierpnia 2015 r. oraz deklaracja wekslowa z tego samego dnia została opatrzona własnoręcznymi podpisami pożyczkobiorcy A. G. oraz poręczyciela M. G..

Zabezpieczeniem należności wynikających z umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. była także umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie agregatu uprawno-siewnego marki P. (...) rok produkcji 2015 nr seryjny (...), jaką zawarła powodowa Spółka i pozwany. Ww. sprzęt rolniczy pozostawał w całym okresie pożyczki w użytkowaniu pozwanego i był wykorzystywany do prowadzenia przez niego gospodarstwa rolnego. W związku z tym, że w 2017 r. wystąpiła klęska deszczy nawalnych i zalanie pól, a następnie w 2018 r. wystąpiła klęska suszy, nastąpiła utrata płynności finansowej przez prowadzone przez pozwanego gospodarstwo rolne. Na skutek tego pozwany przestał regulować należności z tytułu umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r.

Pismem z dnia 10 listopada 2017 r., powódka - w związku z opóźnieniami w spłacie rat pożyczki oraz pozostałych należności - na podstawie § 5 ust. 1 lit. a) umowy pożyczki nr (...), wypowiedziała pozwanemu umowę oraz na podstawie § 5 ust. 2 wezwała pozwanego do zwrotu pozostałej do spłaty na dzień 10 listopada 2017 r. kwoty pożyczki w wysokości 238.428,62 zł, na którą składały się: niespłacony kapitał – 166.533,12 zł, należne oprocentowanie – 11.854,92 zł, kwota gwarancyjna – 29.136,24 zł, w terminie 3 dni od daty otrzymania pisma, jednak nie później niż do dnia 17 listopada 2017 r. Pismo tej samej treści zostało nadane przez powódkę do poręczyciela M. G.. Jednocześnie A. G. został poinformowany, że w razie nieuregulowania zabezpieczonej wierzytelności w ww. terminie, powódka wzywa go do wydania przedmiotu zabezpieczenia, tj. agregatu uprawno-siewnego (...) typ (...) rok produkcji 2015 nr seryjny (...) - w terminie 3 dni od doręczenia zobowiązania, jednak nie później niż do 17 listopada 2017 r. oraz dostarczenia go w tym terminie na własny koszt wraz z całą dokumentacją do (...) Serwis (...), (...)-(...) G.. M. G. odebrała korespondencję w dniu 14 listopada 2017 r. Powyższe wezwanie okazało się bezskuteczne.

Pismem z dnia 20 listopada 2017 r. powódka skierowała do A. G. ostateczne wezwanie do wydania i odstawienia sprzętu, tj. agregatu uprawno-siewnego (...) typ (...) rok produkcji 2015 nr seryjny (...) oraz dostarczenia go w tym terminie na własny koszt wraz z całą dokumentacją do (...) Serwis (...), (...)-(...) G. – w terminie 3 dni od daty doręczenia korespondencji, nie później niż do dnia 27 listopada 2017 r., pod rygorem złożenia we właściwej prokuraturze doniesienia o popełnieniu przestępstwa przywłaszczenia, a także o działaniu na szkodę instytucji finansowej. Wezwanie to zostało doręczone pozwanemu w dniu 24 listopada 2017 r., jednakże pozostało bezskuteczne.

Pismami z dnia 5 października 2018 r. powódka skierowała do A. G., jako pożyczkobiorcy i do M. G., jako poręczycielki weksla własnego in blanco, ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty, w których wezwała pozwanych do zapłaty kwoty 206.984,27 zł wraz z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 18 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, wyznaczając w tym celu termin 3 dni od otrzymania korespondencji. Pismo adresowane do M. G. zostało odebrane przez nią osobiście w dniu 11 października 2018 r., natomiast pismo adresowane do A. G. zostało odebrane przez jego żonę M. G. w dniu 12 października 2018 r. Wezwania te okazały się bezskuteczne.

W dniu 29 października 2018 r. powódka wypełniła weksel własny in blanco wystawiony w dniu 19 sierpnia 2015 r. na sumę wekslową w wysokości 220.679,26 zł z terminem płatności przypadającym na dzień 5 listopada 2018 r. Jako miejsce płatności weksla wskazano (...) S.A. w W. ul. (...).

Pismami z dnia 29 października 2018 r. powódka wezwała A. G., jako pożyczkobiorcę i wystawcę weksla oraz M. G., jako poręczyciela weksla, do zapłaty kwoty 220.679,26 zł w terminie płatności weksla, tj. do 5 listopada 2018 r. Powyższą korespondencję odebrała M. G. w dniu 2 listopada 2018 r.

Pozwany A. G., pomimo wezwania do wydania i odstawienia sprzętu stanowiącego przedmiot przewłaszczenia na zabezpieczenie spłaty pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r., tj. agregatu uprawno-siewnego (...) typ (...) rok produkcji 2015 nr seryjny (...), nie wydał sprzętu, w związku z czym powódka złożyła do Prokuratury Rejonowej w Pyrzycach zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez pozwanego na jej szkodę przestępstwa przywłaszczenia ww. mienia o wartości 291.362,40 zł, jak również dwóch przyczep marki (...) typ (...) o nr seryjnym (...) o łącznej wartości 147.600 zł (stanowiących przedmiot zabezpieczenia z tytułu innych zobowiązań pozwanego wobec powódki), tj. o czyn z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. W toku prowadzonego dochodzenia prokurator wydał postanowienie o żądaniu wydania ww. rzeczy, a w styczniu 2019 r. funkcjonariusze Policji zabezpieczyli ww. rzeczy w gospodarstwie rolnym A. G. w J. w gminie L., jednocześnie oddając je pozwanemu na przechowanie.

W dniu 19 lutego 2019 r. pozwany złożył Prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w Pyrzycach wniosek o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego pomiędzy nim a (...) S.A. w W., wskazując, że zwłoka z zapłatą za ww. rzeczy nie wynika z jego złej woli i chęci przywłaszczenia, lecz ze złej sytuacji finansowej, w jakiej znajduje się jego gospodarstwo rolne po klęskach żywiołowych. W odpowiedzi na powyższy wniosek (...) S.A. w W., pismem z dnia 11 kwietnia 2019 r., poinformowała, że nie widzi przesłanek do podjęcia mediacji z A. G., wskazując m.in. że: jedna z zawartych przez strony umów została wypowiedziana w 2017 r., a od stycznia 2018 r. A. G. nie dokonał w związku z nią żadnych wpłat aż do momentu skierowania zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę spółki; w tym czasie A. G. nie doprowadził do anulowania wypowiedzeń, a w przypadku jednej z umów zaprzestał w ogóle płatności, w związku z czym nie można uznać, iż spółka nie wykazała cierpliwości w dochodzeniu roszczeń; pożyczkobiorca do dnia dzisiejszego nie wydał przedmiotów, uniemożliwiając zaspokojenie się z nich i nie podejmował w tym zakresie żadnych rozmów. Ostatecznie do ugody pomiędzy stronami nie doszło, a postępowanie zostało umorzone pod warunkiem spłaty przez pozwanego zadłużenia z tytułu m.in. umowy pożyczki z dnia 19 sierpnia 2015 r.

Stanowiący przedmiot przewłaszczenia na zabezpieczenie spłaty pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. agregat uprawno-siewny (...) typ (...) rok produkcji 2015 nr seryjny (...) znajduje się nadal w posiadaniu pozwanego i nie został wydany powódce.

Pismem z dnia 20 marca 2019 r. A. G. i M. G. zwracali się do (...) S.A. w W. z wnioskiem o zawarcie ugody w sprawie spłaty m.in. pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r., deklarując chęć spłaty zobowiązań w nowo wyznaczonych terminach i ratach, ponownie powołując się na okoliczność, iż zwłoka z zapłatą należności nie wynika z ich złej woli i chęci przywłaszczenia mienia, lecz ze złej sytuacji finansowej, w jakiej znajduje się ich gospodarstwo rolne po klęskach żywiołowych z 2017 r. i 2018 r.

Wpłaty dokonane przez pozwanego tytułem spłaty pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. zostały przez powódkę rozliczone w następujący sposób:

1. wpłata z 24 listopada 2015 r. w kwocie 500 zł rozliczona z fakturą (...),
2. wpłata z 30 listopada 2015 r. w kwocie 1.160 zł rozliczona z fakturą (...),
3. wpłata z 22 marca 2016 r. w kwocie 54. 482,40 zł rozliczona z fakturą (...),
4. wpłata z 31 maja 2016 r. w kwocie 390,51 zł rozliczona z fakturami (...) – kwota 290,51 zł, (...) – kwota 100 zł,

5. wpłata z 26 września 2016 r. w kwocie 29.692,62 zł rozliczona z fakturą (...),
6. wpłata z 25 listopada 2016 r. w kwocie 1.662,64 zł rozliczona z fakturami: (...) – kwota 150 zł, (...) – kwota 182,64 zł, (...) – kwota 990 zł, (...) – kwota 340 zł,
7. wpłata z 16 marca 2017 r. w kwocie 29.729,48 zł rozliczona z fakturą (...),
8. wpłata z 16 czerwca 2017 r. w kwocie 300 zł rozliczona z fakturami (...) – kwota 120,35 zł, (...) – kwota 150 zł, zwrot do pożyczkobiorcy kwoty 29,65 zł w dniu 10 lipca 2017 r.,
9. wpłata z 1 grudnia 2017 r. w kwocie 29.731,34 rozliczona z fakturą 29.731,34 zł.

Po zainicjowaniu przez powódkę sporu w sprawie niniejszej pozwany dokonał następujących wpłat na poczet należności wynikających z umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r.: wpłata z 22 stycznia 2018 r. w kwocie 5.861,59 zł rozliczona z fakturami (...) – kwota 3.188,58 zł, (...) – kwota 960 zł, (...) – kwota 150 zł, (...) – kwota 1.023 zł, roszczenie sporne 540,01 zł; wpłata z 1 lutego 2019 r. w kwocie 1.000 zł – roszczenie sporne; wpłata z 26 lutego 2019 r. kwota 500 zł – roszczenie sporne.

Z bieżącej produkcji rolnej A. G. uzyskuje dochód we wrześniu, a w okresie od października do czerwca każdego roku uzyskuje dopłaty bezpośrednie. W przeliczeniu na miesiące nie są to znaczne kwoty, jednak rocznie stanowią kwotę na poziomie ok. 300.000 zł. Pozwana M. G. jest urzędnikiem państwowym zatrudnionym w ramach umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem ok. 2.300 zł netto. Aktualnie przebywa na długotrwałym zwolnieniu lekarskim w związku ze schorzeniem kręgosłupa, a jej wynagrodzenie wynosi 80 % podstawy wymiaru.

Pozwani pozostają w ustroju wspólności małżeńskiej majątkowej. Prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z trójką małoletnich dzieci oraz rodzicami A. G.. Na dzieci pozwani otrzymują świadczenie wychowawcze w ramach programu 500+, łącznie 1.500 zł. Rodzice pozwanego są emerytami, partycypują oni w kosztach utrzymania nieruchomości, w tym pokrywają należności za media (prąd, wodę). Poza gospodarstwem rolnym oraz sprzętami wykorzystywanymi do produkcji rolnej, pozwani nie posiadają innych wartościowych ruchomości, czy nieruchomości, które mogliby sprzedać. W bieżących kosztach utrzymania rodziny pomagają pozwanym ich rodzice.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd I instancji uznał powództwo za uzasadnione co do zasady oraz częściowo co do wysokości. Pierwszoplanowo wyjaśnił, że powódka wywodziła swoje roszczenie z weksla własnego in blanco, wystawionego w dniu 19 sierpnia 2015 r. przez pozwanego A. G., a poręczonego przez pozwaną M. G., stanowiącego zabezpieczenie zobowiązania pozwanego wynikającego z umowy pożyczki nr (...) w kwocie 291.362,40 zł.

Powołując treść art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, Sąd Okręgowy wskazał, że przez weksel in blanco należy rozumieć weksel niepełny w chwili wystawienia, tj. dokument, który nie zawiera wszystkich istotnych elementów weksla, określonych w art. 1 (weksel trasowany) lub art. 101 (weksel własny) ww. ustawy. Jednocześnie, Sąd I instancji wyjaśnił, że wręczeniu weksla in blanco towarzyszy porozumienie dotyczące uzupełnienia weksla, przy czym zobowiązanie powstające na skutek zawarcia porozumienia wekslowego jest związane z istnieniem innego stosunku prawnego, w ramach którego istnieje zabezpieczona wekslem wierzytelność. Pomiedzy stronami istnieją więc dwa równoległe stosunki prawne, a co za tym idzie – wierzycielowi przysługują dwa niezależne roszczenia, tj. wynikające z weksla lub ze stosunku zobowiązaniowego łączącego go z dłużnikiem.

Po omówieniu regulacji z art. 17 Prawa wekslowego, wprowadzającego zasadę ograniczenia zarzutów przysługujących dłużnikowi wekslowemu, Sąd Okręgowy wskazał, że strony zawarły porozumienie co do warunków uzupełnienia weksla przy wręczeniu weksla, co oznacza, iż pozwani mogli formułować w stosunku do powódki podniesione w toku niniejszego postępowania zarzuty. Niemniej, w ocenie Sądu, zaprezentowana na ich poparcie argumentacja pozwanych jedynie częściowo zasługiwała na uwzględnienie. I tak, za częściowo uzasadniony Sąd I instancji uznał zarzut nieprawidłowego ustalenia należności przysługujących powódce w związku z wypowiedzeniem umowy

pożyczki. Jednocześnie wyjaśnił, że na roszczenie dochodzone pozwem składały się: kwota kapitału w wysokości 166.533,12 zł, tzw. utracone korzyści (suma części odsetkowych rat przyszłych, które byłyby zapłacone, gdyby umowa nie została wypowiedziana) w wysokości 11.854,92 zł, kwota gwarancyjna (zgodnie z § 5 ust. 2 umowy pożyczki zastrzeżona na wypadek zaistnienia okoliczności wskazanych w § 5 ust. 1) w wysokości 28.596,23 zł oraz skapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie (liczone od dnia następnego po dniu wymagalności roszczenia, tj. od dnia 18 listopada 2017 r. do dnia wypełnienia weksla i wysłania wezwania do jego wykupu, tj. do dnia 29 października 2018 r.) w wysokości 13.694,99 zł. Strona pozwana zakwestionowała każdy z ww. elementów dochodzonego roszczenia. W przypadku kwoty kapitału pożyczki Sąd Okręgowy zważył, że pozwany już po zainicjowaniu niniejszego procesu dokonał dwóch wpłat na rzecz powódki, tj. w dniu 1 lutego 2019 r. wpłacił kwotę 1.000 zł, a w dniu 26 lutego 2019 r. kwotę 500 zł, co do których powódka cofnęła powództwo bez zrzeczenia się roszczenia. Tym samym, Sąd Okręgowy uznał, iż kapitału pożyczki na dzień wyrokowania wynosiła 165.033,12 zł.

Za uzasadniony Sąd Okręgowy uznał zarzut pozwanych dotyczący niezasadnego żądania przez powódkę odsetek umownych za okres po rozwiązaniu umowy pożyczki, jako tzw. utraconych korzyści (suma części odsetkowych rat przyszłych, które byłyby zapłacone, gdyby umowa nie została wypowiedziana - w wysokości 11.854,92 zł). Jak wyjaśnił Sąd I instancji, zawarta przez strony umowa pożyczki z dnia 19 sierpnia 2015 r. przewidywała możliwość wypowiedzenia jej warunków przez pożyczkodawcę, zaś warunki tego wypowiedzenia zostały określone w § 5 ust. 1 i 2 umowy. Analiza tych zapisów wskazuje, że pożyczkodawcy przysługiwało na określonych warunkach uprawnienie do postawienia całej pożyczki wraz z odsetkami w stan natychmiastowej wymagalności m.in. w przypadku, gdy pożyczkobiorca opóźniał się w spłacie rat pożyczki (§ 5 ust. 1 lit. a), co miało miejsce w rozpoznawanym stanie faktycznym. Strona powodowa miała zatem możliwość wypełnienia weksla gwarancyjnego in blanco, wystawionego przez A. G. i poręczonego przez pozwaną M. G., jak również możliwość skierowania powództwa na drogę postępowania sądowego. Zgodnie z § 4 ust. 2 umowy powódka miała również prawo do naliczania odsetek za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych od przeterminowanego zadłużenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, skorzystanie z prawa do wypowiedzenia umowy pożyczki - jako rozwiązanie o charakterze ostatecznym - wywołuje skutek w postaci rozwiązania umowy z upływem okresu wypowiedzenia, a przez to wygaśnięcia z tym dniem stosunku zobowiązaniowego. Jednocześnie, Sąd I instancji wskazał, że wypowiedzenie umowy i jej rozwiązanie w następstwie tej czynności nie wywołuje skutku w postaci uznania, że umowa nie istniała. W niniejszej sprawie pozwani nie kwestionowali obowiązku co do zapłaty umówionych odsetek od należności przeterminowanej w okresie związania stron postanowieniami umowy, a jedynie podnosili, że z chwilą wypowiedzenia umowy jej postanowienia przestały wiązać strony, zaś postawiona w stan natychmiastowej wymagalności wierzytelność w zakresie odsetek winna podlegać reżimowi kodeksowemu, w szczególności art. 481 § 1 k.c. W tym kontekście Sąd Okręgowy zauważył, że przepis art. 481 k.c. odnosi się zarówno do obowiązku zapłaty odsetek umownych, jak też odsetek ustawowych, w związku z czym nie rozstrzyga, jakie odsetki winni płacić dłużnicy po rozwiązaniu umowy pożyczki. § 2 tego przepisu stanowi, że jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy. Zdaniem Sądu Okręgowego, jeżeli wierzyciel decyduje się na wypowiedzenie umowy, to z chwilą upływu okresu wypowiedzenia umowa przestaje wiązać strony, a odsetki umowne zastępują odsetki ustawowe. Tym samym powódka niezasadnie powołuje się z jednej strony na fakt wypowiedzenia umowy, z drugiej zaś utrzymuje, że należy się jej świadczenie odpowiadające części odsetkowej przyszłych rat. Skoro umowa uległa rozwiązaniu z upływem terminu określonego w § 5 ust. 2 i oznaczonego w piśmie z dnia 10 listopada 2017 r., tj. z dniem 18 listopada 2017 r., powódka nie może skutecznie domagać się od pozwanych sumy 11.854,92 zł tytułem części odsetkowych rat przyszłych, które byłyby zapłacone, gdyby umowa nie została wypowiedziana.

Sąd Okręgowy uwzględnił nadto zarzut pozwanych dotyczący niezasadnego żądania przez powódkę kwoty 28.596,23 zł tytułem tzw. kwoty gwarancyjnej (zgodnie z § 5 ust. 2 umowy zastrzeżonej na wypadek zaistnienia okoliczności wskazanych w § 5 ust. 1). W ocenie Sądu, kwota gwarancyjna zastrzeżona w § 5 ust. 2 umowy w istocie odpowiada

instytucji kary umownej, o której mowa w art. 483 § 1 k.c. Odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego, Sąd I instancji zważył, że kara umowna może zostać zastrzeżona wyłącznie w odniesieniu do zobowiązania niepieniężnego. Jednocześnie, naliczanie kary umownej jest możliwe tylko w takim zakresie i tylko co do takiego zdarzenia, które zostało wyraźnie przewidziane przy jej zastrzeganiu kary umownej. Kara umowna stanowi bowiem swoistą, cywilnoprawną sankcję za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy, różni się od odszkodowania przyznawanego na ogólnych zasadach tym, że należy się bez względu na wysokość szkody (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1968 roku w sprawie II CR 419/67). Jest to więc dla wierzyciela niewątpliwie ułatwienie w dochodzeniu odszkodowania, stanowi odstępstwo od ogólnych zasad określonych w art. 471 k.c. i konieczności wykazywania wysokości szkody, stąd też może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy strony wzajemnie się w tym zakresie porozumieją.

Przytaczając brzmienie § 5 ust. 2 zdanie drugie umowy pożyczki, Sąd Okręgowy zważył, że w realiach niniejszej sprawy podstawą wypowiedzenia umowy i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności było ziszczenie się przesłanki określonej w § 5 ust. 1 lit. a), tj. dopuszczenie się przez pożyczkobiorcę opóźnienia w spłacie rat pożyczki, a nie żadne inne zaniechanie czy działanie. Takie zastrzeżenie kwoty gwarancyjnej, która w istocie odpowiada karze umownej i winna być rozpatrywana pod kątem przesłanek z art. 483 § 1 k.c., jest – zdaniem Sądu – niedopuszczalne, albowiem zobowiązanie zaciągnięte przez A. G., za które poręczyła wekslowo M. G., takiego charakteru ewidentnie nie ma. Istotą umowy pożyczki po stronie zobowiązanego jest jej spłata, a więc świadczenie pieniężne.

Odpierając zarzuty powódki, według których w § 5 ust. 1 pkt j) umowy - jako podstawę uprawniającą pożyczkodawcę do wypowiedzenia umowy pożyczki - podano naruszenie przez pożyczkobiorcę jakiegokolwiek postanowienia umowy pożyczki lub jakiegokolwiek postanowienia innej umowy zawartej pomiędzy pożyczkobiorcą a pożyczkodawcą, Sąd I instancji zaznaczył, że żądana pozwem kwota gwarancyjna została wskazana w treści wypowiedzenia umowy z dnia 10 listopada 2017 r. W tej dacie pozwani zalegali ze spłatą wymagalnych rat pożyczki. Powódka natomiast, wypowiadając umowę w dniu 10 listopada 2017 r. ze skutkiem na dzień 18 listopada 2017 r., nie powoływała się na żadne okoliczności faktyczne związane z tym, że pożyczkobiorca naruszył inne postanowienia umowy, w szczególności, iż naruszył postanowienia zawartej przez strony umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie roszczeń Spółki. O ile w treści wypowiedzenia z dnia 10 listopada 2017 r. zawarto również wezwanie kierowane do pożyczkobiorcy A. G., aby w terminie do 17 listopada 2017 r. wydał przedmiot przewłaszczenia (siewnik marki P. typ (...) o numerze seryjnym (...)), o tyle nie sposób przyjąć, by w tej dacie pozwany naruszył postanowienia umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, co ewentualnie miałyby uprawniać powódkę do naliczenia kwoty gwarancyjnej zgodnie z § 5 ust. 2 zdanie drugie umowy. W ocenie Sądu Okręgowego, sekwencja wydarzeń wskazuje na to, iż podstawą naliczenia kwoty gwarancyjnej od początku było niespłacenie rat pożyczki przez pozwanych, nie zaś - jak podnosi powódka - uchybienie obowiązkowi wynikającym z umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie poprzez niewydanie przedmiotu przewłaszczenia. Wskazana dopiero w toku niniejszego procesu podstawa obciążenia pozwanych kwotą gwarancyjną (§ 5 ust. 1 lit. j) nie istniała w dacie wypowiedzenia umowy i została powołana wyłącznie na potrzeby niniejszego postępowania.

W konsekwencji powyższego, za częściowo nieprawidłową Sąd uznał wskazaną przez powódkę kwotę skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie (liczonych od dnia następnego po dniu wymagalności roszczenia, tj. od dnia 18 listopada 2017 r. do dnia wypełnienia weksla i wysłania wezwania do jego wykupu, tj. do dnia 29 października 2018 r., według stopy procentowej wynoszącej 7%). Na wartość, od których zostały one naliczone składają się bowiem nienależna powódce kwota gwarancyjna i tzw. utracone korzyści, podczas gdy winny być liczone od kwoty wymagalnego na dzień 18 listopada 2017 r. kapitału pożyczki, wynoszącego 166.533,12 zł. Jednocześnie Sąd I instancji wyjaśnił, że pomimo obniżenia kapitału do kwoty 165.033,12 zł w związku z zaliczeniem na jego poczet dwóch wpłat dokonanych przez pozwanych w dniu 1 lutego 2019 r. i w dniu 26 lutego 2019 r., odsetki ustawowe za opóźnienie winny być liczone od kwoty kapitału pożyczki istniejącego w dacie 18 listopada 2017 r. Skoro bowiem stanowią one odsetki skapitalizowane na dzień 29 października 2018 r., to nie mogą być naliczane od podstawy ustalonej po tej dacie. I tak, zdaniem Sądu Okręgowego, należne powódce skapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 18 listopada 2017 r. do dnia 29 października 2018 r. wynoszą 11.018,56 zł. Ostatecznie, Sąd zasądził od pozwanych

solidarnie na rzecz powódki kwotę 176.051,68 zł, na którą składa się: kwota kapitału pożyczki w wysokości 165.033,12 zł oraz skapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od dnia 18 listopada 2017 r. do dnia 29 października 2018 r. w wysokości 11.018,56 zł.

Odnosząc się do roszczenia ubocznego w postaci odsetek ustawowych od dnia 6 listopada 2018 r., którego podstawę materialnoprawną stanowi przepis art. 481 k.c., Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na treść art. 33, 38 oraz 40 prawa wekslowego, po czym wskazał, że wystosowane przez powódkę do pozwanych w dniu 29 października 2018 r. wezwania do zapłaty spełniają wymogi określone w art. 38 prawa wekslowego. Zważywszy, że przedmiotowe wezwania zostały doręczone pozwanym w dniu 2 listopada 2018 r., tj. przed dniem płatności oznaczonym w wekslu, Sąd I instancji uznał, że pozwani mieli rzeczywistą możliwość, przy dołożeniu minimalnej staranności, zapoznania się z oryginałem weksla najpóźniej w dacie jego płatności. Skoro zaś niezapłacenie sumy wekslowej powoduje opóźnienie po stronie dłużnika od dnia płatności weksla, Sąd przyjął, że powódka, będąca posiadaczem weksla, może dochodzić odsetek za opóźnienie od dnia przedstawienia weksla do zapłaty. Tym samym, żądanie zasądzenia odsetek od dnia 6 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione. Biorąc jednak pod uwagę, że zasądzone na rzecz powódki świadczenia zostały rozłożone na raty, Sąd zasądził odsetki do dnia wyrokowania, tj. do dnia 25 września 2019 r.

Sąd Okręgowy uwzględnił wniosek pozwanych o rozłożenie dochodzonego przez powódkę w niniejszej sprawie świadczenia na raty. Po uprzednim omówieniu brzmienia art. 320 k.p.c., Sąd ten wskazał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym w postaci zeznań pozwanych, daje podstawy do przyjęcia, iż po stronie pozwanych występuje szczególna sytuacja, uzasadniająca rozłożenie dochodzonego przez powódkę świadczenia na raty. Zdaniem Sądu I instancji, nie sposób rozpatrywać braku spłaty zobowiązań z tytułu umowy pożyczki nr (...) w oderwaniu od okoliczności, na które powoływali się pozwani, w szczególności tego, iż do załamania się ich sytuacji finansowej doszło na skutek działania siły wyższej. Głównym źródłem utrzymania rodziny pozwanych jest natomiast gospodarstwo rolne w J., prowadzone przez A. G.. Jakkolwiek M. G. pozostaje zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy jako urzędnik sądowy, to jej dochód wynosi jedynie 2.300 zł. Jednocześnie, w dacie zawierania umowy pożyczki, pozwana przebywała na urlopie macierzyńskim, a następnie korzystała z urlopu wychowawczego. Stąd też Sąd Okręgowy uznał, że klęska deszczy nawalnych z 2017 r., a następnie klęska suszy z 2018 r., niekorzystnie wpłynęła na sytuację majątkową pozwanych i doprowadziła do tego, iż zaprzestali oni regulowania wymagalnych rat pożyczki udzielonej pozwanemu na zakup siewnika, niezbędnego do wykonywania prac w gospodarstwie rolnym. Co więcej, Sąd I instancji zważył, że powódka od chwili zawarcia umowy pożyczki знаła sytuację majątkową pozwanych, a przede wszystkim miała świadomość, iż dochody A. G. uzależnione są od plonów, jakie zbierze ze swojego gospodarstwa rolnego. Ryzyko związane z niemożnością dokonania spłat przez pozwanych było niewątpliwie odpowiednio skalkulowane przez powódkę. Jest to z resztą ryzyko wynikające z przedmiotu jej działalności gospodarczej. W ocenie Sądu Okręgowego, pozwani nie uchylają się od obowiązku spłaty zobowiązania wobec powódki, a z uwagi na klęski, jakimi zostało dotknięte ich gospodarstwo rolne, znaleźli się w trudniej dla siebie sytuacji. Ich aktualne dochody nie dają natomiast możliwości jednorazowej spłaty zobowiązania.

Sąd I instancji podkreślił również, że przewidziane w art. 320 k.p.c. rozłożenie świadczenia na raty służyć ma, co oczywiste, przede wszystkim dłużnikowi, musi jednak dawać jednocześnie wierzycielowi szansę zaspokojenia się. By taki cel osiągnąć, dłużnik musi mieć realną możliwość spełniania świadczenia w formie ratalnej, w przeciwnym razie bowiem ani on sam nie odczuje ulgi, ani wierzyciel nie zostanie należycie zaspokojony, a wszystko zakończy się i tak postępowaniem egzekucyjnym. Jak wynika z zeznań pozwanego A. G. w okresie października-czerwiec każdego roku otrzymuje on dopłaty bezpośrednie w związku z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Jakkolwiek miesięczne dochody z tego tytułu nie są znaczne, niemniej w skali roku dysponuje on kwotą ok. 300.000 zł. W związku z powyższym Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, biorąc pod uwagę konsekwentne deklaracje pozwanych co do woli spłacenia zadłużenia, że dochód z dopłat bezpośrednich (przy uwzględnieniu, iż ze środków tych utrzymuje się cała rodzina pozwanych oraz są one wydatkowane na bieżące koszty prowadzenia działalności rolniczej) realnie pozwoli im na regulowanie rat w deklarowanej wysokości 50.000-60.000 zł rocznie i to w sposób regularny. Kierując się ogółem powyższych okoliczności, Sąd uwzględnił wniosek pozwanych o rozłożenie dochodzonego pozwem świadczenia na raty, czemu dał wyraz w punkcie V sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c., przy założeniu, że powódka wygrała proces w 80 %. Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanego i zastosowania dobrodziejstwa przewidzianego w art. 102 k.p.c. Jakkolwiek kondycja majątkowa pozwanych jest aktualnie trudna, to jest to sytuacja przejściowa, zaś pozwani uzyskują stałe dochody w postaci dochodów z pracy M. G., świadczeń wychowawczych na dzieci oraz z dopłat bezpośrednich.

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, których prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron, a które nie budziły wątpliwości Sądu, jak również na podstawie dowodu z zeznań pozwanych, uznając je za wiarygodne, spontaniczne i nie pozostające w sprzeczności z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona powodowa, zaskarżając orzeczenie w części, tj. co do punktów I, IV, V oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie przepisów postępowania cywilnego, mające istotny wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentu Umowy pożyczki nr (...) oraz Harmonogramu do Umowy pożyczki nr (...) z których bezpośrednio wynika, iż powodowi należne jest również oprocentowanie stanowiące część raty do której zapłaty zobowiązani byli pozwani w kwocie 11.854,92 zł (suma braku uregulowania części odsetkowej za 5 ostatnich rat), co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych i przyjęciem przez Sąd I instancji, że z uwagi na rozwiązanie zawartej pomiędzy stronami Umowy przez powoda nie przysługuje mu oprocentowanie stanowiące część raty do której zapłaty zobowiązani byli pozwani w kwocie 11.854,92 zł (suma części odsetkowej za 5 ostatnich rat);

2. art. 320 k.p.c. poprzez jego niezasadne zastosowanie, podczas gdy:

a) prawidłowa analiza materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że nie zachodzi żaden szczególnie uzasadniony wypadek przemawiający za takim rozstrzygnięciem, gdyż pozwani mieli możliwość zwrotu powodowi sprzętu zabezpieczonego instytucją przewłaszczenia na zabezpieczenie, a co za tym idzie zaspokojeniem roszczenia powoda z uwagi na jego sprzedaż i skompensowanie uzyskanej kwoty ze sprzedaży z zadłużeniem pozwanych względem powoda;

b) Sąd I instancji nie uwzględnił interesu powoda jako wierzyciela poprzez brak zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od każdego uchybionego terminu płatności poszczególnych rat z zastrzeżeniem, iż brak zapłaty którejkolwiek z rat powoduje natychmiastową wykonalność pozostałej do spłaty kwoty:

- co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych i przyjęciem przez Sąd I instancji, że z uwagi na trudną sytuację finansową pozwanych zachodzi uzasadniony wypadek przemawiający za rozłożeniem zasądanego roszczenia na raty, podczas gdy pozwani mieli możliwość zwrotu powodowi sprzętu zabezpieczonego instytucją przewłaszczenia na zabezpieczenie, a co za tym idzie zaspokojeniem roszczenia powoda z uwagi na jego sprzedaż i skompensowanie uzyskanej kwoty ze sprzedaży z zadłużeniem pozwanych względem powoda;

3. art. 65 § 1 k.c., gdyż Sąd I instancji dokonał błędnej wykładni treści i postanowień dokumentu w postaci:

a) Umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. z której § 3 ust. 1 oraz § 5 ust. 1 i 2 zdanie 2 Umowy bezpośrednio wynika, iż pozwani zobowiązani byli do zwrotu pożyczki wraz z oprocentowaniem (suma odsetkowa rat) w przypadku wypowiedzenia pozwanym Umowy pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r. przez powoda z uwagi na brak spłaty pożyczki;

b) Harmonogramu do Umowy pożyczki nr (...) z którego bezpośrednio wynika, iż na ratę do której uiszczania zobowiązani byli pozwani składa się kapitał oraz oprocentowanie, w związku z czym powód był uprawniony do żądania zwrotu kwoty 11.854,92 zł stanowiącej sumę części odsetkowych 5 ostatnich rat;

4. art. 483 § 3 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i ustalenie przez Sąd I instancji, iż podstawy domagania się przez powoda od pozwanych zastrzeżonej w Umowie pożyczki nr (...) kary umownej nie istniała w dacie wypowiedzenia

Umowy i została powołana wyłącznie na potrzeby niniejszego postępowania podczas gdy z okoliczności sprawy bezspornie wynika, iż kwota ta przysługuje powodowi z tytułu braku wywiązania się przez pozwanych ze zwrotu sprzętu (10 % pierwotnej wartości Umowy pożyczki), którego nie dokonali do dnia dzisiejszego.

W uzasadnieniu apelacji powódka uszczegółowiła powyższe zarzuty, wskazując m.in. że norma art. 320 k.p.c. ma charakter wyjątkowy, gdyż może być zastosowana jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a wydany na jej podstawie wyrok rozkładający na raty świadczenie należne wierzycielowi modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego. W wyniku tego wyroku, obowiązek jednorazowego uiszczenia całego świadczenia zostaje bowiem zastąpiony obowiązkiem zapłaty poszczególnych rat w kolejno przypadających terminach (zmienia się sposób i termin spełnienia świadczenia). W ocenie apelującej, zgromadzony materiał dowodowy, w szczególności w postaci zeznań pozwanego A. G. oraz pozwanej M. G., nie daje podstaw do przyjęcia, iż w sprawie występuje szczególna sytuacja uzasadniająca rozłożenie dochodzonego przez powoda świadczenia na raty. Przede wszystkim pozwani, pomimo licznych wezwań do wydania oraz przeprowadzonego postępowania karnego (zakończonych postanowieniem Prokuratury Rejonowej w Pyrzycach w sprawie pod sygn. akt. PR Ds. 1240.2018.Sp o umorzeniu z dnia z dnia 31 maja 2019 r.), nie zwrócili powódce przedmiotu stanowiącego zabezpieczenie Umowy pożyczki nr (...) w postaci agregatu uprawowo-siewnego P. w postaci przewłaszczenia na zabezpieczenie, który przy zwrocie i jego sprzedaży przez powódkę mógłby w pełni zaspokoić jej roszczenie, bez konieczności rozkładania roszczenia na raty i pogorszenia sytuacji finansowo-materiałnej pozwanych, w tym uszczerbku dla zaspokojenia minimalnych potrzeb rodziny z osiągniętych dochodów. Nadto, zdaniem powódki, Sąd I instancji, orzekając o ratach, nie uwzględnił w pełni interesu spółki jako wierzyciela, gdyż w przypadku ewentualnego braku płatności pozwanych którejkolwiek z rat będzie ona zobowiązana do występowania oddzielnie z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności na tę ratę oraz z oddzielnym wnioskiem o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, co naraża powódkę na zarówno czasochłonny proces w odzyskaniu swych należności, jak i dodatkowe nieuzasadnione koszty jak np. zaliczka na poczet postępowania egzekucyjnego. Stąd też, powódka stoi na stanowisku, że Sąd I instancji winien zabezpieczyć jego interes poprzez zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od każdego uchybionego terminu płatności poszczególnych rat z zastrzeżeniem, iż brak zapłaty którejkolwiek z rat spowoduje natychmiastową wykonalność kwoty pozostałej do spłaty.

Apelująca podniosła również, że Sąd I instancji niezasadnie przyjął, iż po rozwiązaniu umowy pożyczki powódce nie przysługują odsetki umowne, a w ich miejsce wchodzi odsetki ustawowe za opóźnienie, czemu sprzeciwia się treść § 3 ust. 1 Umowy pożyczki nr (...) oraz treść Harmonogramu do Umowy pożyczki nr (...) z którego bezpośrednio wynika, iż na ratę do której uiszczania zobowiązani byli pozwani składa się kapitał oraz oprocentowanie. Stosownie zaś do art. 353 § 1 k.c. strony mogły w umowie pożyczki zawrzeć zapis dotyczący odsetek kapitałowych, stanowiących swoiste wynagrodzenie dla powoda za korzystanie z jego kapitału. W ocenie powódki, umownych odsetek kapitałowych nie należy utożsamiać z odsetkami za opóźnienie, które powstają odrębnie za każdy dzień opóźnienia w spłacie należności głównej, a ich byt i powstanie jest zależny od momentu spłaty należności głównej.

Kolejno, apelująca wskazała, że iż kara umowna jest świadczeniem stanowiącym naprawienie szkody wyrządzonej wierzycielowi niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania, a to oznacza, że umowa o odszkodowanie umowne musi być kwalifikowana jako umowa regulująca przyszłą odpowiedzialność odszkodowawczą za wynikłą szkodę. Stąd też, przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że w dacie wypowiedzenia umowy nie istniała podstawa domagania się przez powódkę od pozwanych zastrzeżonej w umowie kary umownej i została powołana wyłącznie na potrzeby niniejszego postępowania, jest błędne. Powódka wyjaśniła przy tym, że sam fakt wskazania w wypowiedzeniu umowy przedmiotowej kwoty nie stanowi o tym, że kwota była nienależna w momencie wypowiedzenia umowy, gdyż stanowi sumę przysługującą powódce w momencie braku wywiązania się przez pozwanych ze zwrotu sprzętu. W związku zaś z brakiem zwrotu przedmiotowego sprzętu do dnia dzisiejszego wskazana w umowie pożyczki kara umowna przysługiwała powódce od pozwanych w kwocie 28.596,23 zł (10 % pierwotnej wartości umowy pożyczki).

W oparciu o powyższą argumentację powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie o sygnaturze akt I Nc 33/19 i uwzględnienie powództwa również co do kwoty 43.127,58 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 6 listopada 2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych za

obie instancje. W przypadku nieuwzględnienia przez Sąd zarzutu naruszenia art. 320 k.p.c. powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku co do punktu piątego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powódki roszczenia głównego zasądzonego w punkcie drugim wyroku poprzez rozłożenie na trzy roczne raty: dwie po 55.000 zł, ostatnia w kwocie 66.051,68 zł, płatne do 30. czerwca każdego roku, poczynając od 30 czerwca 2020 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od każdego uchybionego terminu płatności poszczególnych rat, przy czym brak zapłaty którejkolwiek z rat powoduje natychmiastową wykonalność pozostałej do spłaty kwoty. Nadto apelująca wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych za obie instancje. Dodatkowo, jako wniosek ewentualny, wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację powódki pozwani wnieśli o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od powódki na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej okazała się uzasadniona jedynie w niewielkim zakresie, dotyczącym rozstrzygnięcia odsetkowego od poszczególnych rat zasądzonych świadczenia. W pozostałej części, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu.

Na wstępie wskazać należy, że Sąd Apelacyjny, dokonując własnej oceny przedstawionego pod osąd materiału procesowego, stwierdził, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne (zawarte w wyodrębnionej redakcyjnie części uzasadnienia zaskarżonego wyroku) nie są wadliwe i znajdują odzwierciedlenie w treści przedstawionych w sprawie dowodów. Sąd odwoławczy ustalenia Sądu Okręgowego czyni zatem częścią uzasadnienia własnego wyroku, nie znajdując potrzeby ponownego ich szczegółowego przytaczania (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37 Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83). Jak jednolicie wskazuje się w judykaturze, obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), oznacza związanie sądu odwoławczego zarzutami prawa procesowego (tak Sąd Najwyższy min. w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, Lex nr 341125), za wyjątkiem oczywiście tego rodzaju naruszeń, które skutkują nieważnością postępowania. Sąd Apelacyjny nie dostrzegł ich wystąpienia w niniejszej sprawie.

W pierwszej kolejności rozważyć należy poruszane przez skarżącą kwestie dotyczące poprawności ustaleń faktycznych i postępowania dowodowego. Dopiero bowiem przesądzenie poprawności procesu stosowania prawa w tej płaszczyźnie (i przyjęcia za prawidłowe ustaleń faktycznych) pozwala na ocenę zastosowania prawa materialnego. I tak, celem usystematyzowania sytuacji procesowej zauważenia wymaga, iż powódka stawia w tym zakresie jedynie zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentu Umowy pożyczki nr (...) oraz Harmonogramu do Umowy pożyczki nr (...), skutkującą błędem w ustaleniach faktycznych i przyjęciem przez Sąd pierwszej instancji, że z uwagi na rozwiązanie zawartej pomiędzy stronami Umowy przez powódkę, nie przysługuje jej oprocentowanie stanowiące sumę części odsetkowej za 5 ostatnich rat w kwocie 11.854,92 zł. W tym miejscu wyjaśnienia wymaga, że ustalenia faktyczne są wynikiem stosowania reguł (norm) prawa procesowego. Fakty przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia stanowią wynik procesowej weryfikacji twierdzeń stron co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, ewentualnie uzupełnianych o fakty znane powszechnie i fakty znane sądowi z urzędu (art. 228 k.p.c.). Weryfikacja twierdzeń stron następuje w oparciu o przepisy prawa procesowego. Fakty przytaczane przez strony zasadniczo wymagają dowodu i na stronach (zgodnie z art. 232 k.p.c.) spoczywa ciężar przytoczenia faktów oraz dowodów. Bez przeprowadzenia postępowania dowodowego Sąd może czynić ustalenia faktyczne jedynie co do faktów przyznanych przez stronę przeciwną (w sposób wyraźny – art. 229 k.p.c. lub w sposób dorozumiany – art. 230 k.p.c.), faktów objętych domniemaniami faktycznymi (art. 231 k.p.c.) lub prawnymi (art. 234 k.p.c.). Ocena dowodów i uznanie ich wiarygodności oraz mocy dowodowej odbywa

się na podstawie kompetencji określonych w art. 233 k.p.c. Na podstawie tej oceny Sąd uznaje określone fakty za udowodnione (czyni je podstawą rozstrzygnięcia) lub uznając za niewykazane pomija przy rozstrzyganiu.

Odnosząc się w tym kontekście jurydycznym do szczegółów analizowanego zarzutu, Sąd Apelacyjny zauważa, że w istocie skarżąca nie kwestionuje ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, lecz ponawia w tym miejscu argumentację, która uzasadniać ma zarzut naruszenia prawa materialnego. Nie zarzuca bowiem błędnej oceny dowodów czy też błędnego ustalenia faktów, lecz (co najwyżej) błędną kwalifikację tych faktów jako istotnych dla rozstrzygnięcia w płaszczyźnie przepisów prawa materialnego (tak należy bowiem traktować kwestie dotyczące zasadności zasądzenia na rzecz powódki sumy oprocentowania za pięć ostatnich rat, pomimo skutecznego wypowiedzenia umowy pożyczki). Tego rodzaju argumentacja powinna być kwalifikowana na płaszczyźnie procesowej, jako zarzut obrazy prawa materialnego, dotyczący – ściślej rzecz ujmując – fazy jego subsumcji do ustalonego stanu faktycznego.

Przechodząc zatem do kwestii wzajemnych rozliczeń stron, Sąd Apelacyjny zauważa, iż osiłą sporu była m.in. kwestia, jakiego rodzaju odsetki należą się powódce w związku z postawieniem wiarygodności z tytułu umowy pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności na skutek jej wypowiedzenia. Kwestia, czy powinny to być odsetki umowne (jak twierdzi powódka), czy ustawowe (jak wnoszą pozwani), należy natomiast do sfery ocen prawnych, a ściślej sprowadza się do wykładni odpowiednich postanowień umowy. I tak, zgodnie z § 4 ust. 2 umowy pożyczki z dnia 19 sierpnia 2015 r., w przypadku niedokonania zwrotu pożyczki, bądź zapłaty którejkolwiek z rat wraz z należnym oprocentowaniem po terminie określonym w harmonogramie spłaty pożyczki, pożyczkobiorca zobowiązany będzie do zapłaty na rzecz pożyczkodawcy odsetek za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych, przy czym w razie późniejszego dokonywania przez pożyczkobiorcę spłat, wpłacone kwoty zostaną zarachowane na poczet powstałego zadłużenia w następującej kolejności: odsetki za opóźnienie, oprocentowanie, kwota główna. Jednocześnie, w § 5 umowy strony przewidziały możliwość wypowiedzenia warunków umowy przez pożyczkodawcę oraz określiły warunki tego wypowiedzenia. Stosownie do treści § 5 ust. 1 lit. a), pożyczkodawca może odstąpić od umowy i odmówić przekazania kwoty pożyczki pożyczkobiorcy, bądź żądać jej natychmiastowego zwrotu wraz z należnym oprocentowaniem i odsetkami, w przypadku gdy z powodu złego stanu majątkowego pożyczkobiorcy będzie wątpliwe, czy pożyczka zostanie zwrócona, a ponadto gdy m.in. pożyczkobiorca opóźnia się w spłacie rat pożyczki. Z kolei w § 5 ust. 2 umowy przewidziano m.in., że w przypadku zaistnienia przyczyn żądania przez pożyczkodawcę od pożyczkobiorcy natychmiastowego zwrotu pożyczki z powodów, o których mowa w § 5 ust. 1, pożyczkodawca wezwie pożyczkobiorcę pisemnie do zwrotu kwoty pożyczki pozostałej do spłaty w dniu wezwania wraz z należnym oprocentowaniem oraz odsetkami za opóźnienie w wysokości obowiązujących odsetek ustawowych, a także może zażądać zapłaty kwoty gwarancyjnej w wysokości 10% wartości początkowej całej pożyczki. Pożyczkobiorca obowiązany jest do spłaty należności w terminie 3 dni od otrzymania wezwania, przy czym wezwanie wysłane listem poleconym przez pożyczkodawcę uznaje się za doręczone w terminie 5 dni od dnia jego nadania, uwidocznionego na pocztowym dowodzie nadania.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym wraz z wypowiedzeniem umowy pożyczki i postawieniem całej kwoty pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności, umowa - po upływie okresu wypowiedzenia - nie wiąże już stron i nie może stanowić podstawy roszczeń powstałych po dacie jej skutecznego rozwiązania. Jest tak dlatego że wypowiedzenie umowy pożyczki skutkuje zaprzestaniem istnienia stosunku zobowiązaniowego i po dacie wypowiedzenia umowy, wobec jej nieobowiązania w dalszym ciągu, nie przysługują na przyszłość odsetki wynikające z umowy, lecz jedynie odsetki ustawowe z uwagi na opóźnienie w spełnieniu wymagalnego świadczenia (por: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 marca 2014 r., I ACA 74/14). Jak słusznie zaś wskazał Sąd Okręgowy, odwołując się do treści uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2017 r. w sprawie II CSK 281/16, wypowiedzenie umowy przez bank w wyniku jej naruszenia przez kredytobiorcę, m.in. poprzez zaniechanie lub nieterminowe dokonywanie spłaty kredytu, ma charakter sankcyjny. Uprawienie to realizowane jest przez dokonanie jednostronnej czynności prawnej prawo-kształtującej i powoduje, z upływem terminu wypowiedzenia, nie tylko następcze wygaśnięcie zobowiązania w zakresie praw i obowiązków kontraktowych ciążyących na obu stronach (skutek *ex nunc*) ale i ukształtowanie dalszych stosunków prawnych. Ich przedmiot i zakres wyznaczają zasady ogólne prawa zobowiązań oraz, w oznaczonym zakresie, treść dotychczasowej umowy. Rozliczenie rat niespłaconych w terminie określonym harmonogramem, których termin

wymagalności przypadła przed rozwiązaniem umowy, następuje - co do zasady, o ile strony wyraźnie nie postanowią inaczej - na dotychczasowych zasadach określonych w umowie, włącznie z odsetkami pobieranymi od kredytu przeterminowanego. Nie można mówić o wygaśnięciu obowiązku zapłaty odsetek, w sytuacji gdy przed rozwiązaniem umowy doszło do niewłaściwego wykonania zobowiązania, polegającego na naruszeniu przez dłużnika obowiązku, co do którego zastrzeżone były takie świadczenia uboczne. Natomiast pozostała kwota wykorzystanego kredytu, której termin płatności nie nadszedł, staje się wymagalna z chwilą rozwiązania umowy i powstaje obowiązek jej zwrotu w wysokości nominalnej. Co do niej nie doszło bowiem do opóźnienia ani zwłoki dłużnika w spełnieniu świadczenia pieniężnego. Oczywistym jest zatem, że do tej części wierzytelności nie mogą mieć również zastosowania odsetki od kredytu przeterminowanego, przewidziane na wypadek uchybienia datom zwrotu spełnienia świadczeń wskazanych w harmonogramie spłat. Transponując powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny wskazuje, że w sytuacji gdy powódka zdecydowała się na wypowiedzenie umowy, zawarta przez strony umowa pożyczki przestała być wiążąca z chwilą upływu okresu wypowiedzenia, a odsetki umowne zostały zastąpione przez odsetki ustawowe.

Podkreślenia wymaga przy tym, że skarżąca zasadnie podnosi, iż przy zawieraniu umowy strony mogły w ramach swobody umów (art. 353¹ k.c.) określić skutki jej ewentualnego, przyszłego wypowiedzenia, oznaczając np. sposób zwrotu świadczeń, bądź też inne, dodatkowe obowiązki stron, aktualizujące się w razie wypowiedzenia umowy. W szczególności strony mogły przewidzieć skutek wypowiedzenia umowy, oznaczając, iż wierzytelność o zwrot wypłaconej kwoty staje się natychmiast wymagalna, a od zadłużenia naliczane są nadal odsetki umowne. Wbrew jednak twierdzeniom powódki, w okolicznościach przedmiotowej sprawy analizowana umowa pożyczki nie zawiera tego rodzaju postanowień, tj. brak jest zapisów, w których strony zgodnie ustaliły, że określone umową odsetki od zadłużenia przeterminowanego będą mogły być przez powódkę naliczane także po rozwiązaniu umowy wskutek dokonanego przez pożyczkodawcę wypowiedzenia. Z całą pewnością nie wynika to ani z treści § 3 ust. 1, czy też § 5 ust. 1 i 2 umowy, ani z treści sporządzonego do umowy pożyczki harmonogramu. Jak zaś wskazuje się szeroko w orzecznictwie Sądu Najwyższego, postanowienia umowy, wprowadzające odstępstwa od ogólnych zasad rozliczeń stosunków zobowiązaniowych powinny być sformułowane jednoznacznie. Wymóg ten stawiać należy zwłaszcza umowom zawieranych przez podmioty profesjonalne, udzielające zobowiązań pieniężnych z wykorzystaniem wzorów umów, a do takich należy zaliczyć powódkę. Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji w sposób prawidłowy przyjął, iż powódka nie może skutecznie domagać się od pozwanych kwoty 11.854,92 zł tytułem odsetek umownych od pięciu przyszłych rat, które należałyby się jej w sytuacji, gdyby umowa pożyczki nie została wypowiedziana i w dalszym ciągu wiązała strony.

Odnosząc się następnie do kwestii świadczenia, zastrzeżonego w § 5 ust. 2 zdanie drugie umowy pożyczki, zaznaczenia wymaga, iż powódka wywodzi swoje roszczenie w tym zakresie z faktu niewydania przez pozwanych przedmiotu przewłaszczenia, tj. siewnika marki P., typ T. F.. Zarzucając naruszenie art. 483 § 3 k.c., skarżąca podnosi, że wskazana w wypowiedzeniu umowy kwota 28.596,23 zł (równowartość 10 % pierwotnej wartości umowy pożyczki) stanowi należność przysługującą powódce w momencie braku wywiązania się przez pozwanych z obowiązku zwrotu sprzętu w terminie 3 dni roboczych od dnia doręczenia im wypowiedzenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższa argumentacja powódki jest całkowicie chybiona. Jak prawidłowo zważył Sąd I instancji, żądana przez powódkę kwota gwarancyjna, odpowiadająca w istocie instytucji kary umownej, o której mowa w art. 483 § 1 k.c., została wskazana w treści wypowiedzenia umowy z dnia 10 listopada 2017 r. W piśmie tym, jako podstawę wypowiedzenia, a w konsekwencji podstawę żądania zapłaty kwoty w łącznej wysokości 238.428,62 zł (w tym 166.533,12 zł – wysokość niespłaconego kredytu, 11.854,92 zł – wysokość należnego oprocentowania oraz 29.136,24 zł – wysokość kwoty gwarancyjnej), powódka podała § 5 ust. 1 lit a) w zw. z § 5 ust. 2 umowy pożyczki nr (...) (k. 33-34). Jednocześnie powódka nie powoływała się na żadne okoliczności faktyczne związane z naruszeniem przez pozwanych jakichkolwiek innych postanowień umowy pożyczki, a w szczególności związanych z naruszeniem umowy przeniesienia prawa własności na zabezpieczenie z dnia 4 września 2015 r., co mogłoby wskazywać, iż powódka upatruje podstaw wypowiedzenia umowy pożyczki w § 5 ust. 1 lit. j).

Dodatkowo, powódka zawarła w treści wypowiedzenia z dnia 10 listopada 2017 r. wezwanie, skierowane do pożyczkobiorcy A. G., aby w razie nieuregulowania zabezpieczonej wierzytelności w określonym w wezwaniu terminie, wydał przedmiot przewłaszczenia (siewnik marki P. typ (...) o numerze seryjnym (...)) w terminie 3 dni od daty doręczenia wypowiedzenia, jednak nie później niż do 17 listopada 2017 r. oraz dostarczenia przedmiotu w tym terminie na własny koszt wraz z całą dokumentacją na wskazany w wypowiedzeniu adres. W tym kontekście za pozbawione logiki uznać należy przyjęcie za powódką, iż już w dacie wypowiedzenia umowy istniały podstawy do domagania się od pozwanych zastrzeżonej w umowie pożyczki kary umownej, gdyż – jak wskazuje apelująca – kwota ta przysługuje z tytułu braku wywiązania się przez pozwanych z obowiązku zwrotu przewłaszczonego sprzętu. Niewątpliwe bowiem na dzień wypowiedzenia umowy pozwany nie naruszył postanowień łączącej strony umowy przeniesienia prawa własności na zabezpieczenie z dnia 4 września 2015 r., co ewentualnie mogłoby uprawniać powódkę do naliczenia kwoty gwarancyjnej zgodnie z § 5 ust. 2 zdanie drugie umowy. Nadto, zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji zasadnie przyjął, że zarówno sama treść wezwania do spłaty pożyczki, jak również sekwencja wydarzeń, wskazują na to, iż podstawą naliczenia kwoty gwarancyjnej od początku było niespłacenie rat pożyczki przez pozwanych, a nie uchybienie obowiązkowi wynikającym z umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie poprzez niewydanie przedmiotu przewłaszczonego. Stąd też, w ocenie Sądu odwoławczego, wyłącznie względami taktyki procesowej wyjaśnić można pozostające w sferze spekulacji, podnoszone przez powódkę w apelacji twierdzenia, jakoby w treści pisma wypowiadającego umowę pożyczki miała wskazać przedmiotową kwotę gwarancyjną z uwagi na swojego rodzaju informację Pozwanych o tym, iż w przypadku braku zwrotu sprzętu w terminie 3 dni roboczych od dnia doręczenia im wypowiedzenia Umowy zostaną obciążeni karą umowną w wysokości 28 596,23 zł. Zważywszy zaś na niedopuszczalność zastrzeżenia kary umownej co do zobowiązania pieniężnego, powódka nie może skutecznie domagać się od pozwanych zapłaty kwoty 28.596,23 zł tytułem zastrzeżonej w umowie pożyczki kwoty gwarancyjnej.

Bez zastrzeżeń oceniać należy wreszcie wywody Sądu Okręgowego odnoszące się do zastosowania dobrodziejstwa z art. 320 k.p.c. Również w tej części Sąd Apelacyjny podziela w całości argumentację Sądu Okręgowego przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Wyłącznie uzupełniająco Sąd odwoławczy wskazuje, że w judykaturze Sądu Najwyższego za ugruntowany przyjmuje się pogląd, iż przepis art. 320 k.p.c. określa szczególną regułę wyrokowania, dotyczącą przedmiotu orzekania, dającą sądowi możliwość uwzględnienia zarówno interesów pozwanego w zakresie czasu wykonania wyroku, jak i interesów powoda przez uniknięcie bezskutecznej egzekucji. Mimo umiejscowienia go wśród przepisów postępowania, ma on charakter materialnoprawny, ponieważ modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, w odniesieniu do sposobu i terminu spełnienia świadczenia przez pozwanego i w tym zakresie jest konstytutywny (zob. wyroki SN z dnia 3 kwietnia 2014 r. V CSK 302/13, niepubl.; z dnia 25 czerwca 1997 r., II KKN 175/97, OSNC 1997/12/207; z dnia 15 października 1998 r., I KKN 861/97, niepubl.; z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 82/05 i z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 20/06, niepubl. a także uchwałę SN z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSNC 2007/10/147). Nadto, podkreślenia wymaga, że zastosowanie art. 320 k.p.c. ma charakter wyjątkowy, gdyż może mieć miejsce jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Jak wskazuje się przy tym w orzecnictwie rozłożenie na raty świadczenia pieniężnego zależy od zaistnienia szczególnie uzasadnionego wypadku po stronie dłużnika. Wypadek ten zaś zachodzi gdy ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie przez niego świadczenia w sposób jednorazowy w pełnej wysokości i od razu byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione. Może mieć tu znaczenie charakter prowadzonej przez dłużnika działalności, z tym że za jedynie przesądzającą o wypełnieniu normy art. 320 k.p.c. nie może być uznana przesłanka w postaci złej kondycji finansowej podmiotu gospodarczego i niepowodzeń w tej działalności, w szczególności ponoszenie strat. Co więcej, powinność wykazania okoliczności przemawiających za zastosowaniem powyższego przepisu spoczywa na osobie obowiązanej (por. wyroki SN z dnia 30 kwietnia 2015 r. II CSK 383/14, LEX nr 1745792; z dnia 15 kwietnia 2015 r. II CSK 409/14, LEX nr 1677131; wyroki SA: w Łodzi z dnia 12 czerwca 2014 r. I ACa 1574/13, LEX nr 2017730; w Poznaniu z dnia 11 grudnia 2014 r. I ACa 1260/14, LEX nr 1623951; w Szczecinie z dnia 15 stycznia 2015 r. I ACa 742/14, LEX nr 1740706; w Krakowie z dnia 20 marca 2015 r. I ACa 11/15, LEX nr 1667577).

W piśmiennictwie przyjmuje się, że trudności w spełnieniu świadczenia mogą być obiektywne, spowodowane np. nieurodzajem czy klęską żywiołową, bądź też mogą być spowodowane działaniem samego dłużnika (por. K. Markiewicz w: A. Marciniak, K. Piasecki, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis/el., uwagi do art.

32 k.p.c.). Co więcej, szczególnie uzasadniony wypadek może wynikać z potrzeby usprawnienia i urealnienia wykonalności orzeczenia oraz uniknięcia egzekucji oraz jej dolegliwości i kosztów, a przez to zwiększenia szansy wierzyciela na uzyskanie zaspokojenia (A. Ratajczak, Prawo sędziowskie przewidziane w art. 320 k.p.c. jako podstawa orzekania w postępowaniu cywilnym (w:) A. Doczekalska (red.), Z zagadnień współczesnego prawa polskiego, Warszawa 2011, s. 381; E. Gapska, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSP 2010, z. 4, poz. 44). Jednocześnie jednak podkreśla się, że ochrona, jaką zapewnia pozwanemu dłużnikowi art. 320 k.p.c. nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 października 2015 r., V ACa 899/14, niepubl.). Zauważyć bowiem należy, że ze swej istoty art. 320 k.p.c. ingeruje w słuszne prawa wierzyciela, odraczając termin, od którego uprawniony może egzekwować swoje prawa w drodze przymusu. Dlatego sąd nie może nie brać pod uwagę sytuacji wierzyciela, w tym jego sytuacji majątkowej, tak aby nie działać z pokrzywdzeniem osoby inicjującej proces. Stąd zachodzi konieczność wykazania przez dłużnika, że realnie będzie dysponować środkami, które mimo trudności o których była mowa wyżej, umożliwią wykonanie zmodyfikowanego obowiązku w sposób odczuwalny ekonomicznie przez wierzyciela. W przeciwnym razie, jeżeli okoliczności sprawy nie wskazują na istnienie po stronie dłużnika woli dobrowolnej spłaty zadłużenia, a jedynie na chęć odłożenia w czasie konieczności wykonania zobowiązania, omawiana norma prawna nie będzie miała zastosowania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, analiza okoliczności niniejszej sprawy prowadzi do wniosku, że zaistniały przesłanki zastosowania powyższej regulacji. Jak prawidłowo ustalił Sąd I instancji, głównym źródłem utrzymania pozwanych jest gospodarstwo rolne w J., prowadzone przez A. G.. Z bieżącej produkcji rolnej A. G. uzyskuje dochód we wrześniu, natomiast w okresie od października do czerwca każdego roku uzyskuje dopłaty bezpośrednie. Rocznie kwoty te oscylują w granicach 300.000 zł. Pozwana pracuje jako urzędnik sądowy za wynagrodzeniem około 2.300 zł netto miesięcznie, jednakże w dacie zawierania umowy pożyczki przebywała na urlopie macierzyńskim, a następnie korzystała z urlopu wychowawczego. Aktualnie pozostaje na długotrwałym zwolnieniu lekarskim w związku ze schorzeniem kręgosłupa, a jej wynagrodzenie wynosi 80 % podstawy wymiaru. Jednocześnie pozwani prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z trójką małoletnich dzieci oraz rodzicami A. G., którzy ze swych świadczeń emerytalnych pomagają pozwanym w pokrywaniu bieżących kosztów utrzymania rodziny. Poza gospodarstwem rolnym oraz sprzętami wykorzystywanymi do produkcji rolnej, pozwani nie posiadają innych wartościowych ruchomości, czy nieruchomości, które mogliby sprzedać.

W ocenie Sądu Apelacyjnego istotnym pozostaje, że pozwani nie uchylają się od obowiązku spłaty zobowiązania wobec powódki, a z uwagi na klęski, jakimi zostało dotknięte ich gospodarstwo rolne w latach 2017-2018, znaleźli się w trudnej sytuacji finansowej, uniemożliwiającej terminowe regulowanie zobowiązań. Aktualne dochody pozwanych nie dają natomiast możliwości jednorazowej spłaty zobowiązania. Z analizy akt sprawy wynika, że pozwani wielokrotnie zwracali się do (...) S.A. w W. z wnioskiem o prolongatę terminów spłaty pożyczki nr (...) z dnia 19 sierpnia 2015 r., czy też zawarcie ugody regulującej ciążące na nich zobowiązania w nowo wyznaczonych terminach i ratach. Powyższe uzasadniali faktem, iż zwłoka z zapłatą należności nie wynika z ich złej woli i chęci przywłaszczenia mienia, lecz ze złej sytuacji finansowej, w jakiej znajduje się ich gospodarstwo rolne po klęskach żywiołowych z 2017 i 2018 r. Nadto, w toku procesu pozwali konsekwentnie wskazywali, że siewnik zakupiony ze środków pochodzących z przedmiotowej pożyczki jest niezbędny do wykonywania prac w gospodarstwie rolnym, w tym do uzyskiwania dochodów umożliwiających spłatę zadłużenia względem powódki. Niewątpliwie zatem zasądzenie od pozwanych jednorazowego świadczenia, którego faktycznie nie mogliby uiścić bez przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego, mogłoby doprowadzić - zdaniem Sądu odwoławczego - do pozbawienia ich zasadniczego składnika majątku w postaci gospodarstwa rolnego i w konsekwencji do niewypłacalności. Uzasadnione jest przypuszczenie, że wiązałoby się to też z popadnięciem w stan ubóstwa całej rodziny, w tym małoletnich dzieci.

Obiektywną okolicznością uzasadniającą rozłożenie na raty zasądzonej od pozwanych kwoty jest również sama wysokość pozostałego do spłaty zobowiązania - która, biorąc pod uwagę przeciętny stan zamożności polskiego społeczeństwa, jest na tyle duża, że oczywistym jest wniosek, iż jej spłata wymaga przedsięwzięcia stosownych

działań organizacyjnych potrzebnych do zgromadzenia odpowiedniej ilości środków pieniężnych. Jak już wskazywano powyżej, brak kwestionowanego rozłożenia na raty mógłby również zachwiać sytuacją finansowo – gospodarczą pozwanych oraz udaremnić realizację zobowiązania wobec powódki, a także doprowadzić do załamania gospodarczego prowadzonej przez nich działalności rolniczej. Dlatego też, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, że sytuacja pozwanych spełnia przesłanki z art. 320 k.p.c., uzasadniające rozłożenie na raty zasądzonego od nich na rzecz powódki świadczenia. Biorąc pod uwagę deklaracje pozwanych co do woli spłacenia zadłużenia, przyjąć należy, że uzyskiwany dochód z dopłat bezpośrednich (przy uwzględnieniu, iż ze środków tych utrzymuje się cała rodzina pozwanych oraz są one wydatkowane na bieżące koszty prowadzenia działalności rolniczej) realnie pozwoli im na terminowe regulowanie rat w wysokości 50.000-60.000 zł rocznie. O ile zaś ile rozłożenie należności powódki na trzy raty spowoduje dla niej odwleczenie w czasie spełnienia świadczenia, to jednak z racji zdecydowanie silniejszej pozycji i kondycji gospodarczej nie będzie dla niej stanowiło istotnej, niekorzystnej zmiany, a przyczyni się do urealnienia spełnienia świadczenia przez pozwanych i da im szansę, przy istnieniu innych zobowiązań, na spłatę zaległości bez zagrożenia ich egzystencji i zachwiania prowadzenia działalności rolniczej, którą dotknęły niepowodzenia w prowadzonej uprawie. Już tylko uzupełniająco Sąd odwoławczy zauważa, że z załączonego do akt sprawy na etapie postępowania apelacyjnego pisma pozwanych, datowanego na dzień 11 marca 2021 r. (k. 292) wynika, iż pozwani uiszcili na rzecz powódki kwotę 55.000 zł tytułem realizacji zapadłego wyroku.

Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny podzielił argumentację skarżącej, zgodnie z którą uwzględnienie interesu strony powodowej jako wierzyciela przemawiało za zasądzeniem odsetek ustawowych za opóźnienie od uchybionego terminu płatności każdej z rat. Zagadnieniem, w jaki sposób ochronić interes wierzyciela w sytuacji gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, a sąd na podstawie art. 320 k.p.c. rozkłada dochodzone świadczenie na raty, zajmował się Sąd Najwyższy już w uchwale z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70, podjętej w składzie siedmiu sędziów i wpisanej do księgi zasad prawnych (OSNC z 1971/4/61). W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził, że rozkładając z mocy art. 320 k.p.c. zasądzone świadczenia pieniężne na raty, sąd nie może - na podstawie tego przepisu - odmówić przyznania wierzycielowi żądanych odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego świadczenie, a rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma jedynie taki skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., sygn. akt IV CSK 249/14).

Końcowo warto zauważyć, że w razie uchylenia się przez dłużnika z płatnością każdej rat, wierzyciel będzie mógł skierować sprawę do postępowania egzekucyjnego jedynie co do rat już wymagalnych. W tym zakresie Sąd odwoławczy dostrzega, że zastrzeżenie, którego domaga się powódka, zgodnie z którym nieuiszczenie przez pozwanych w terminie którejkolwiek z rat spowoduje natychmiastową wymagalność całego roszczenia, budzi poważne wątpliwości natury prawnej. Uzyskanie wymagalności całego roszczenia nakładałoby bowiem na wierzyciela obowiązek wykazywania okoliczności negatywnej – braku wpłat dłużnika, co czyni to zastrzeżenie de facto pozornym.

Mając powyższe na względzie, Sąd odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok w punkcie piątym o tyle tylko, że dodatkowo zasądził po pozwanych solidarnie na rzecz powódki odsetki ustawowe za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zaś w pozostałym zakresie apelację powódki, jako nieuzasadnioną, oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł w punkcie trzecim wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., oraz § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, uznając, iż stroną przegrywającą postępowanie apelacyjne w całości jest strona powodowa.

Artur Kowalewski Ryszard Iwankiewicz Leon Miroszewski